

het Pinksterfeest verzen zich toelagde g. den kring van Winter, de stemming ehte aan het Pinkstervering van min

onzen lezers voorleggen, het luiden der om veel meer

uido Gezelle, stijd Pinkster is gemaakt te de hem lief r hij Bestier-

n zonneffleur, natuurf den te, zooals ver- noer" bewij- chte aan het dat hem dier- ruggetrokken. gedachten en

alleen en in voor zijn ziel, at op handen i de kerkklok

ksken vloers, in daarboven, niemendal,

eens en nog n Heere loven."

mijn gedacht, urdste wezen, i duister graf

oogste blauw aan laat lezen.

inksterdag al- ichtergeest op- heerlijk uit het ten hemel ge- ag in de Kerk- ien, rust daar, nschen aange-

maar die aan- volgt. Want in erhemel las de name Gods, en en wijder, dan evindt en zijn ssefte hij Gods en rijkdom, en

ven, daar en of bij dagen, groote God.

kerke Gods en wagen?

Guido Gezelle uit het gevoel wonderen der n de stemming 't bijzonder de en Pinksterdag niet gesproken n Geest en van de kerkinsti- zegelden, maar de Troost van door dit dichtje door den jubel blauw van den

or klokkenzang! ons geestesoot n met zichzelf, erkklok nigtat, Faust!

t hem komt... tende: de hoort ij ontbreekt het

blijkt de rijkdom, opgesloten, daarom verstond de, vond hij ook schenkt.

C. T.

f.

ke oefeninge

made bezig, want kwalkijk te nemen

dat we geen overzicht kunnen geven van alle pers- artikelen, die ineen losgekomen zijn over den tekst, die in het debat gebracht is, dat „de lichamelijke oefening tot weinig nut is“; wat dan op de gymnastiek en in het algemeen op de sport werd toegepast. We zullen voortaan met het volgende duidelijke artikel van dr D. J. v. Katwijk in de altijd lozenwaardige West- landse Kerkbode:

Van dit woord (1 Tim. 4:8) bestaan twee uitleg- gingen: 1. lichaamskracht, wat wij in onze dagen gymnastiek, sport, zonden noemen; 2. lichaamsbe- dwang; ascese, om door onthouding (vooral van vleesch, wijn, huwelij) een hooger trap van geestelij- ke volmaaktheid te bereiken. Zoo was reeds ten tijde van onze Statenvertaling (1637) de stand der uitleg- ging; de kanteekening op dit vers luidt: Hierdoor verstaan sommigen de oefeningen dergenen, die om den prijs streiden met worstelen, loopen en anderszins, gelijk het Grieksche woord *gymnasia* somwijlen beteekent, waardoor maar eenige lichamelijke wel- daad werd verkregen; maar alzoo Paulus hier han- delt van zaken, die den Godsdienst aangaan, zoo verstaan anderen dit beter van eenige oefening des lichaams, waardoor het getemd of getuchtigd wordt, als daar is vasten, waken, onthouding van spijzen of kleedingen anderszins geoorloofd. Van deze zegt dan de Apostel, dat zij wel eenige nuttigheid kunnen hebben, maar nochtans weinig ten aanzien van de Godzaligheid zelve, omdat die ook kunnen misbruikt worden, en in bijgeloovigheden verkeeren, gelijk Paulus getuigt Col. 2:23, waar de Godzaligheid is Gode altijd aangenaam, en tot alles dienstig. — In deze kanteekening kan men ook zien, aan welke zijde de vervaardiger zelf staat; bij hen, die „lichamelijke opvoeding“ houden voor onthouding in godsdienstigen zin, ascese. Hij volgt in dezen den grooten Schrift- uitlegger der Gereformeerde Hervorming, Johannes Calvin, die in zijn uitlegging op 1 Timotheüs aan- teekent: (Paulus) bedoelt met de „lichamelijke oefening“ niet: jagen of loopen of graven of worstelen of handenarbeid; maar met dezen naam noemt hij alle mogelijke uiterlijke handelingen, die men uit godsdienstig oogpunt vereischt, b.v. waken, lang vas- ten, nederbukken „op den grond en dergelijke meer“. In gelijken zin liet zich ook de zeer geroemde uitlegging van J. L. van Mosheim uit. (177) „— dat hier geenszins van allerlei lichaams-oefening, maar van zulke oefeningen gesproken wordt, welke de mensch tot dat einde onderneemt, opdat hij ten strijde tegen de booze lusten, een ten overwinning van alle in- en uitwendige verlokseken tot zonde moge toegerust en bekwaam gemaakt worden. (Holl. vert. I. p. 589).

Blijkbaar is deze uitlegging, door de Statenver- taling en Calvin voorgestaan, de juiste. In het 4e hoofdstuk van zijn eerste brief aan Timotheüs schreef Paulus in v. 1-5 over dwalingen, die in zijne dagen opkwamen. Eene daarvan was de ascese, het zich onthouden van spijzen en het verbieden van het huwelij, om daardoor in vroomheid en Godzaligheid toe te nemen. Paulus teekende ze in v. 3, „verbiedende te huwen, gebiedende van spij- zen te onthouden, die God geschapen heeft tot nut- tiging met dankzegging voor de geloovigen en die de waarheid bekend hebben.“

In v. 6 ging hij daarna door, om aan Timotheüs eenige dingen juist in verband daarmee, die hem als opziener der gemeente noodig en nuttig waren te weten.

Het woord van vaderlijk vermaan: „oefen u zelf tot Godzaligheid, want de lichamelijke oefening is tot weinig nut, maar de Godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomstigen levens.“ heeft weinig zin en is niet te begrijpen in het verband, waarin het staat, als de „lichamelijke oefening“ zorgvuldige ver- zorging van lichaam en sportieve bezigheden moet beteekenen. Maar het woord van betekenissen en in 'verband geheel natuurlijk wanneer men, in aan- sluiting aan v. 3 er onder verstaat: ascese, uiterlijke verrichtingen, om daardoor zich geestelijk te louteren en te heiligen. Deze vermaning doet vermoeden, dat Timotheüs zelf wel neiging tot zulke ascese had. Hij onthield zich tot schade van zijn gezondheid van wijn (1 Tim. 5:23). Thomas van Aquino heeft reeds hierop de aandacht gevestigd: „men moet weten, dat deze Timotheüs iemand was, die zich van zeer veel onthield. Daarom beweegt hij (Paulus) hem, om aan de Godzaligheid de voorkeur te geven boven de onthouding.“

De Apostel heeft die onthouding maar van wei- nig betekenissen geacht. Zij kan niet meer dan de zonde beteugelen. Zij houdt terug van uitwendige zonden, maar niet van inwendige zonden. De God- zaligheid daarentegen, het Godeleven met liefde tot hem in het harte en in vroomheid van levenswandel is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomstigen levens.

Deze Schriftuurplaats bewijst o.i., dus niets te- gen de lichaams-oefening, gymnastiek en sport. De uitwassen hiervan dienen bestreden te worden, be- streken op grond van het zedse Gebod en daarmede saamhangende plaatsen. Hier beteekent „lica- melijke oefening“: ascese, onthouding van spijzen, en van huwelij, met het goddienstige doel, zich geestelijk te reinigen en in Godzaligheid toe te nemen.

Het is niet te hopen, dat in de Kamer nog eens weer disputabele teksten in de knel komen. Maar als dat, gelijk het geval schijnt te zijn, het eenige middel is, om de menschen nog weer eens wakker te krijgen voor de bij den heer Kok verschijnende Korte Verklaring der H. Schrift en voor een betere bijbelver- taling, dan zou men het haast gaan wenschen....

Roomsche haast

We haalden zooeven dr Van Katwijk aan; en dit herinnert ons aan een artikel uit „De Sint Lauren- tusklok“ van 24 Mei '25, waarin het volgende te- lezen is:

Een der dingen, waarleggen in het Protestantse kamp mede „geprotesteerd“ wordt is onze vereering van de Moedermaagd. Die is hun een doorn in 't oog. Doch wat moeten zij nu wel gaan denken van hun voorganger, Dr van Katwijk, die in de „Westlandse Kerkbode“ o.m. het volgende schrijft:

„De gedachte, dat Jesus de eenige zoon en het eenige kind van Maria geweest is, ligt zóó in de lijn van de H. Schrift, dat men een ketter als Helvidius moest zijn, om hiertegen in verzet te ko- men. De allerhoogste eere, die aan een vrouw ge- geven kan worden, is Maria geworden. Hoogere eere, aan haar bewezen, kan een mensch niet ontvangen. Johannes de Dooper en de Apostelen staan achter haar, die de Moeder des Heeren genoemd is; Protes- tanten, die Jesus eeren als den Zoon van God, en belijden, dat Hij is ontvangen uit den H. Geest, mogen die eere niet verkleinen.“

Zou dit het eerste symptoom zijn van een keute- ring in Protestantse kringen ten gunste van een hooger waardeering der H. Maagd? God geve het! Zoo'n eerste stap kan wel eens door meerdere ge- volgd worden....

Wat men wil, gelooft men graag. Maar ook wie de opinie van dr Van Katwijk inzake Maria's latere kinder- loosheid niet deelt, zal gemakkelijk instemmen met de stelling, dat de Roomsche logica over deze protestant- sche uiting nog niet vaardig geworden is. Dat heeft het artikel van dr Van K. zelf wel duidelijk bewezen, als men het maar in zijn geheel las.

Logica?

Van logica gesproken, men zal ze in een meditatie niet graag aan den dag willen zien treden met al haar kunstverrichtingen, maar nog minder zal men willen missen althans haar afwezigheid constateeren. Als ik me niet al te zeer vergis, dan verkeeren we in dit laatste geval met deze passage uit een meditatie in „De Waarheidsvriend“ (lang niet een staal van de doorlopende redeneermethode van het blad natuurlijk):

Ten hemel varen!

De natuurlijke mensch begrijpt er niets van.

Het druischt in tegen zijn verstand.

Een hellevaart is logischer, dan een hemelvaart.

De leer der zwaartekracht trekt een lichaam naar beneden, niet naar boven. Hij heeft zoo iets nooit beleefd.

Deze auteur behoort blijkbaar niet tot hen, die de hel op een der sterren zoeken. Maar als hij zoo nadrukkelijk van de zwaartekracht spreekt, en deze min of meer onderwerpsche vinding dus in het geding brengt inzake de onderzoeking naar de plaats van de hel (die hier niet als sjeoel bedoeld kan zijn) dan komen we toch voor vreemde conclusies te staan. De hel in elk geval in het hart der aarde, maar niet buiten den dampkring.... Gelukkig, dat de be- doeling niet zoo kwaad is, maar men moet niet al te secuur uitpluizen hier.

Jan de Bakker en de literatuur.

Over Jan de Bakker heeft ds Gunst een reeds zeer geprezen werk geschreven. Het is het jaar van zijn herdenking. Dit heeft het weekblad „De Gereformeerde Kerk“ aanleiding gegeven tot de volgende verzuchting:

Den 15en September a.s. zal het vierhonderd jaar geleden zijn, dat onze Noord-Nederlandse geloofs- getuige Jan de Bakker door Roomsche handen den vuurdood heeft gevonden.

Reeds vestigden wij de aandacht op de brochure van Dr Woldendorp te Warmond, die deze geschiede- nis voor ons volk nog eens kortelijk heeft beschreven. (Uitgave van H. J. Tak Nieuwe Haven 24, Den Haag, en prijs 15 cent.)

Nu willen wij er echter nog eens op wijzen, dat de geschiedenis van Jan de Bakker ook uitvoerig be- schreven is door één onzer meest begaafde Neder- landsche schrijfters.

Te weten door Mevrouw Bosboom-Toussaint.

In haar werk: „Het huis Lauernesse.“

In den laatste tijd is het gewoonte geworden om in onze z.g. „Christelijke“ lectuur den geloofs- strijd onzer Vadersen dood te zwijgen of om daarover een valsche licht te werpen.

De reformatie van Dr Kuyper, alias de Afschei- ding, die vindt in onze Christelijke leesboeken meer en meer de eereplaats. Zóó zeer, dat, als gij in uw gezin en gemeente zonder nader onderzoek verspreidt wat de Christelijke pers u als „Christelijke lectuur“ aanbiedt, gij vaak achterna zult bemerken, dat gij in de huizen en de harten het zaad der Afscheiding met milde handen hebt gezaaid.

Ons volk heeft echter een andere lectuur noodig! En daarom wijzen we nu onze Hervormde men- schen op het werk van onze gevierde Nederlandsche schrijftster, bij wie geen der hedendaagse schrij- vers en schrijfters halen kan: wij bedoelen: het werk van Mevr. Bosboom-Toussaint, getiteld: „Het huis Lauernesse.“

Dat moet nu onder ons, vooral in dit jaar, een ieder die van lezen houdt, lezen.

Onze jongelingen en jongedochters vooraan.

En onze ouderen blijven niet achter.

Want anders, dan wordt het straks 15 September en onze Hervormde menschen weten wel van den „grooten“ Kuyper, maar als van Jan de Bakker sprake is, dan is 't: hé, wie was dat?

En ons Protestantsche volk is dan zelfs niet meer in staat een vaderlandschen gedenktag te vieren, omdat het vergaat van onkunde.

Kuyper en De Bakker, ze hebben niet gedroomd, dat ze zóó nog eens onlangs zichzelf in een con- currentiestrijd zouden gesleept worden. Intusschen vree- zen we, dat de grootheid van dr Kuyper er niet op verminderen zal voor het besef van hen, die van Jan de Bakker lezen op rechte wijze en vergelijken de liefde en den ijver, dien hij aan den dag gelegd heeft en den ijver, dien Dr Kuyper heeft betoond voor het bewaren van des Bakkers erfenis. Overigens

is het merkwaardig te hooren, dat de afscheidings- gedachte al zoo erg in de lectuur doordringt. Laat men nog maar eens wat DOEN; dan krijgt de literatuur nieuwe motieven....

K. S.

BOEKBESPREKING.

„Het Calvinisme.“ Zes Stone-lezingen door Dr A. Kuyper. Tweede druk.

Kampen. — J. H. Kok. (z.j.)

De tijd zal in de enorme geestelijke nalatenschap van Kuyper vanzelf schifting aanbrengen. Hoe die zal uitvallen, kan nu moeilijk worden voorspeld. Het na- geslacht oordeelt niet altijd even billijk. Het is soms opmerkelijk, hoe het boeken van groter waarde onder liet stof laat liggen en andere, die minder hoog reiken, doet voortleven. Maar aan den anderen kant is het beter in staat uit te maken, wat van blijvende waarde is en wat niet.

Zoolang er in ons land aanhangers zijn van de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing zullen ze naar de werken van Kuyper grijpen. „Het Calvinisme“ zal echter wel tot de meest bevoorrechte blijven be- hooren. Vooral voor onze dagen spreekt het nog even krachtig als toen het geschreven werd.

Wel is er zóóveel veranderd, dat er nieuwe pro- bleemstelling op sommige punten moet plaats hebben.

Maar als geheel genomen is deze gids nog altijd up-to-date.

Dat dan door ouderen en jongeren grotig naar hem worde geluisterd!

„Om 't Eeuwig Welbehagen“, door Dr K. Dijk. Tweede druk.

Amsterdam. — N.V. Dagblad en Drukkerij „De Standaard“, 1925.

Aan onze aanbeveling van den eersten druk heb- ben we niets toe te voegen.

Of ja, toch wel iets.

In het historisch gedeelte zijn enkele fouten verbeterd. Daardoor is het boek stellig nog meer aanbeve- lenswaardig geworden.

„Stroomingen en sekten van onzen tijd“, door H. Bakker. Pred. der Ned. Herv. Kerk te Amsterdam.

Utrecht. Over den Dom. — Kemink en Zoon.

Over dit onderwerp is reeds heel wat literatuur verschenen. Ik noem slechts J. Visser: Modern Bij- geloof; Prof. Dr J. R. Slotemaker de Bruine: Bui- terknelijke religie; Meij. Dr N. Bruining: Geestelijke Stroomingen; Joh. de Heer, Anti-Christelijke Stroomin- gen. Behalve nog de speciale studien.

Er nog veel meeuws over te zeggen is heel moeilijk. Dat doet dan ook Ds Bakker niet.

Hij sluit zich aan bij die voor hem geweest zijn. Maar hij heeft een populaire manier van zeggen. En in dat opzicht heeft het op sommige werkjes, welke reeds eer verschenen, wat voor.

Het behandelt: Atheïsme, Pantheïsme, Occultisme, Spiritisme, Christian Science, Theosofie, De Sier in het Oosten, Anthroposofie, Astrologie, Vrijmetselarij, Baptisten, Apostolischen, Mormonen, Darbisten, Adven- tisten, Russellisten, Leger des Heils, Pinksterbeweging.

Wie zich haastig en gemakkelij oriënteeren wil, kan hier terecht.

Daarbij worden de geesten beproefd aan den toets- steen van Gods Woord.

„Slachtschaepkens Christi“. Geloofshelden en Martelaren uit de Nederlanden in den tijd der Groote Reformatie door P. de Zeeuw J.Gzn.

Bruinisse. — J. van der Wal. 1924.

Een uitstekende bewerking van het Martelaarsboek voor onzen tijd.

Men kan de menschen er bijna niet toe krijgen het oude Martelaarsboek te lezen. Het is hun te ver- moeiend. De lange zinnen, de saamgedrongen zinsbouw schrikken af.

En toch mag de kerk haar martelaren niet vergeten. Daarom verrichte de heer De Zeeuw een dankbaren arbeid door de historie der martelaren voor de men- schen van onzen tijd te beschrijven. Al de nadeelen van het oude Martelaarsboek zijn hier overwonnen. En waar we in dit jaar den dood van eenige mar- telaren gedenken, leent dit boek er zich goed toe de noodige kennis daarvoor op te doen en in de ge- wenschte stemming te brengen.

De typografische verzorging kon beter. De eene af- levering maakt nog al verschil met de andere. De roode band, hoewel symbolisch passend bij het bloed der martelaren en het vuur van de brandstapels, is mij toch te druk.

„Kerksplitsing“ door J. Kruithof. Ouder- ling bij de Gereformeerde Kerk van Rot- terdam.

Rotterdam. — Wed. C. Goudswaard.

Eigenlijk door ons terloops reeds aanbevolen. Nu vestig ik er nog eens opzettelijk de aandacht op. Vele argumenten werden reeds vroeger gehoord. Maar de schrijver doet ze hier in 't gelid treden in andere vormen. En hij schrijft overtuigend, bezadigd en aan- genaam.

Ofschoon speciaal voor Rotterdam geschreven, dient deze brochure in alle grootere plaatsen van ons land gelezen te worden.

„Cijfers en Feiten“. Gids voor het Politieke en Sociale Leven.

Aalten. — N.V. De Graafschap.

Mag ik nogmaals deze nuttige periodiek ten zeer- ste aanbevelen?

Voor in verkiezingsdagen komt haar waarde zoo goed aan het licht.

HEPP.